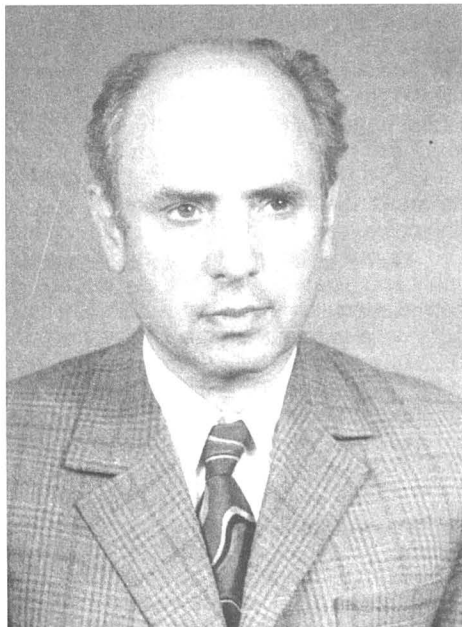

ANIVERSĂRI

Mihail COZMEI

Vasile Tomescu la 80 de ani

Muzicologul Vasile Tomescu a împlinit optzeci de ani, cifră înaltă și armonioasă, împlinire deplină a unei activități cuprinzătoare, dominată de pasiunea neistovită a cercetării, a documentării erudite, a lecturii temeinice și a unor permanente strădanii de a lumina prezența muzicii românești – de la străvechile tradiții, la împlinirile contemporane – în istoria culturii universale.

Nu este ușor să urmărești și să definești echilibrul diverselor laturi ale unei personalități complexe, să distingi domeniul principal de activitate, de celelalte, subsidiare și să afli nota dominantă a unei activități de aproape șase decenii. Fie ca redactor și redactor șef la revista *Muzica* (1953-1989) sau secretar al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România (1963-1990), fie ca semnatar a numeroase articole, cronici musicale, eseuri și studii publicate în ziare și reviste din țară și străinătate, dar mai ales ca autor al unor substanțiale elaborări

muzicologice, Vasile Tomescu s-a impus prin crezul său estetic, prin atitudinea față de creația muzicală de ieri și de astăzi, prin opiniile sale despre rolul muzicii și misiunea muzicienilor în societate.

Personalitate de însemnată influență, deopotrivă prin activitățile de organizare și conducere, dar și prin critica muzicală și, mai cu seamă prin studiile sale de sinteză, Vasile Tomescu s-a făcut remarcat cu pregnanță ca un pasionat și viguros promotor al cunoașterii și afirmării culturii noastre muzicale. A început prin a studia și valorifica muzicologic activitatea unor personalități reprezentative pentru creația muzicală românească din secolul XX: micromonografiile *Dimitrie Cuclin* (1956), *Alfred Alessandrescu* (1962), *Filip Lazăr* (1963) și, de asemenea, exemplara lucrare dedicată lui *Paul Constantinescu* (1967). Nelipsite de fomulări aflate sub semnul principiilor estetice ale timpului, studiile acestea – elaborate și publicate de V. Tomescu pe parcursul unui deceniu în care Editura Muzicală a

început desfășurarea unui adevărat program de cunoaștere și promovare a valorilor muzicii noastre (de pildă: G. Breazul-Gavriil *Musicescu* (1962), M. Voicana ș.a. - *George Enescu* (1964), V. Cosma-Ion Vidu (1965), Gh. Merișescu-Iacob *Mureșianu* (1966), N. Parocescu-Gheorghe *Cucu* (1967); totodată, încercări de sinteză ca: O. L. Cosma-*Opera românească* (1962), D. Popovici-*Muzica corală românească* (1966) – dezvăluie lectorului un cercetător cu o metodă temeinică de apropiere și cunoaștere a documentelor, dominată de seriozitatea studiului și o tot mai accentuată preocupare pentru lărgirea comentariilor de riguroasă profesionalitate.

Elaborarea tezei de doctorat cu tema *Histoire des relations musicales entre la France et la Roumanie* – “un travail d'érudition de la plus grande valeur” (J. Chailly) susținută la Universitatea din Paris-Sorbonne și publicată la Editura Muzicală în 1973, a însemnat, cred, un moment de răscruce. Am scris despre această lucrare un an mai târziu, în *Cronica* (Iași), menționând faptul că V. Tomescu a parcurs “o arie considerabilă de date, evenimente și idei – de la origini la începutul secolului XX, adică, de la mitul antic al muzicii ca forță miraculoasă capabilă a împlânzi natura, la rolul și locul ei în viața oamenilor”. Tot din acei ani, probabil, fascinat de bogăția și varietatea informațiilor cu privire la manifestările muzicale străvechi de pe teritoriul României descoperite în scrierile și documentele cercetate, V. Tomescu și-a propus să adâncească ansamblul cunoștințelor despre cultura noastră musicală, lărgind domeniile de cercetare și împingând orizontul temporal spre “noaptea timpurilor”, spre lumea de legendă și epoca începutului de istorie. Așa a apărut amplul, monumentalul studiu *Musica daco-romana*, vol. 1 (1978), vol. 2 (1982), tipărit în condiții grafice deosebite tot la Editura Muzicală.

În câmpul muzicologiei românești cele două volume s-au ivit ca o necesitate firească a cercetărilor dedicate fenomenului musical. Cum se știe, deceniile opt-zece din secolul trecut și chiar începutul noului mileniu au înregistrat câteva sinteze istoriografice de valoare și de o indiscutabilă importanță pentru cunoașterea culturii noastre musicale (bunăoară: Z. Vancea-*Creația muzicală românească. Sec. XIX-XX*, vol. 1 (1968), 2 (1979); O. L. Cosma-*Hronicul muzicii românești, I-XI* (1973-1991); Cl. L. Firca-*Diracții în muzica românească. 1900-1930* (1974) și *Modernitate și avangardă în muzica ante-și interbelică a secolului XX. 1900-1940* (2002); Gh. Ciobanu-*Studii de etnomuzicologie și bizantinologie*, vol. 1 (1974), 2 (1979); P. Brâncuși-*Muzica românească și marile ei primeniri*, vol. 1 (1978), 2 (1980); R. Ghircoiașiu-*Cultura muzicală românească în secolele XVIII-XIX* (1992); Irinel Anghel-*Orientări, direcții, curente ale muzicii românești din a doua jumătate a secolului XX* (1997) ș. a. Spre deosebire de studiile de mai sus, care abordează problematica globală a practicii muzicale folclorice și bizantine sau aspectele particularizate ale sincronizării vieții și creației muzicale din secolele XVIII-XX cu tradițiile și modelele componisticii europene, volumele despre realitățile muzicale daco-romane vizează “durata lungă” a istoriei culturii noastre și adună, într-o luxuriantă desfășurare, informații, documente, opinii, imagini preluate dintr-un număr impresionant de surse arheologice, istoriografice, literare, filologice, etnografice și etnomuzicologice. A fost necesară această uimitoare muncă de adunare, selectare și sintetizare a multiplelor mărturii ale trecutului? Muzicologul V. Tomescu răspunde convingător, într-un studiu următor, când scrie: “...practica muzicii vocale și instrumentale reprezintă o activitate profund caracteristică vieții strămoșilor poporului român și, astfel, un valoros tezaur al tradiției, demn de a fi considerat ca punct de plecare pentru constituirea formelor de manifestare a muzicalității românilor”.

Informațiile și documentele publicate în cele două volume, scrise nu întâmplător în limba franceză, au fost punctual de plecare și pentru un nou studiu – *Muzica românească în istoria culturii universale*, în care V. Tomescu parcurge noi verigi ale lanțului evoluției practicii noastre muzicale: Epoca veche; Evul mediu; Renașterea; Reforma; Umanismul. Continuare firească a ceea ce cucerise deja referitor la trecutul muzical îndepărtat, cu unele reluări și cu noutățile specifice noilor etape istorice, studiul dezvăluie trăsăturile acestui mereu pasionat cecetător, înzestrat cu o neobișnuită putere de muncă și o incontestabilă probitate științifică, puse în valoare printr-o inventariere atentă și detaliată a documentelor abordate, o descriere obiectivă însoțită de sublinieri și comentarii care dau consistență reconstituirilor erudite ale contextului social-cultural din epocile și perioadele cercetate; în sfârșit, o deosebită capacitate de sinteză, cu care reușește să pună în evidență ideile dominante ce străbat mai toate scrierile sale și anume: cunoașterea practicii muzicale de pe teritoriul țării noastre și cercetarea tot mai temeinică și diversificată a prezenței muzicii românești în evoluția culturii universale.

În ultimă analiză, ceea ce mi se pare esențial în scrierile lui Vasile Tomescu este pledoaria pentru istorie și pentru a ne cunoaște tot mai profund în și prin istorie.

La mulți ani, Maestre !

Summary

The Musicologist Vasile Tomescu has reached eighty years old, a high and smooth age, full accomplishment of a comprehensive dominating tireless passion for research, scholarly documentation, thorough reading and some permanent efforts to light out the presence of Romanian music - from ancient traditions to contemporary fulfillment - in the history of universal culture. Personality of significant influence, both through the activities of organization and leadership, and by musical critics, still mostly through his synthesis, Vasile Tomescu was well known as a forceful and devoted promoter of our musical culture.